

- העותרים:**
1. לבאד אבו-עפאש
 2. יוסף אל עזאזמה
 3. מוסה אבו בניה
 4. מוחמד אבו חבאק
 5. נעים אבו ג'רביע
 6. במקום – מתכננים למען זכויות תכנון
 7. האגודה לזכויות האזרח בישראל

ע"י ב"כ עוה"ד ראוייה אבורביעה ו/או דן יקיר
ו/או דנה אלכסנדר ו/או אבנר פינצ'וק
ו/או עאוני בנא ו/או לילה מרגלית ו/או עודד פלר
ו/או טלי ניר ו/או גיל גן-מור ו/או תמר פלדמן
ו/או נסרין עליאן ו/או משכית בנדל
ו/או שרונה אליהו חי ו/או אן סוצ'יו
ו/או רגד ג'ראיסי ו/או יוסף כראם

מהאגודה לזכויות האזרח בישראל
רח' נחלת בנימין 75, תל-אביב 65154
טל': 03-5608185 ; פקס: 03-5608165

- נ ג ד -

- המשיבות:**
1. המועצה הארצית לתכנון ולבניה
 2. הוועדה המחוזית לתכנון ולבניה במחוז דרום
 3. הרשות להסדרת ההתיישבות הבדואית

כולן ע"י פרקליטות המדינה
משרד המשפטים, ירושלים

4. המועצה המקומית שגב שלום
שכונה ג' 9132 שגב שלום
טל': 08-6287880 ; פקס: 08-6287733

תגובת העותרים לתגובה המקדמית מטעם המשיבות 1-3

בהתאם להחלטת בית המשפט הנכבד מיום 16.7.2014, מתכבדים העותרים להגיש את תגובתם לתגובה המקדמית מטעם המשיבות 1-3 (להלן – "התגובה"), כדלקמן:

1. בעתירה התבקש בית המשפט הנכבד להורות למשיבות ליתן טעם מדוע לא תבוטל תמ"מ 23/14/4 (שינוי 2) (להלן גם: "התכנית"), העוסקת ביישובה של אוכלוסיית הכפר הבלתי מוכר ואדי אל-נעם באזור שמדרום לשגב שלום. כמו כן התבקש בית המשפט הנכבד להורות למשיבות ליתן טעם מדוע לא תדון המדינה עם הוועד המקומי הנבחר של הכפר ואדי אל-נעם בחלופות מוסכמות להעתקת הכפר ולתכנון ישוב כפרי-חקלאי, או מספר ישובים כפריים, עבורם.
2. בתגובה אין כל התייחסות לטענות שמועלות בעתירה לעניין בדיקת מקומות חלופיים מוסכמים להעתקת הכפר ולעניין חוסר ההיתכנות להקמת ישוב חקלאי-כפרי עבורם בשטח התכנית נשוא העתירה. כל שניתן למצוא בתגובה הן טענות שכבר הועלו בעבר ונדחו במוסדות התכנון ובהתדיינויות משפטיות.
3. העותרים דוחים את טענת המשיבות בדבר היות העתירה מוקדמת. כפי שפורט בעתירה וכפי שיפורט להלן, הליכי התכנון בנוגע לעובדות ולעילות העתירה מוצו כבר, וגופי התכנון השונים כבר הכריעו בנוגע לסעדים המבוקשים בעתירה. העותרים יטענו, כי לא ניתן יהיה להקים ישוב בעל אופי כפרי-חקלאי במסגרת התכנית, וכי לא נבדקו חלופות ליישובם של תושבי ואדי אל-נעם באזור אחר, שמחוץ לשטח התכנית. אין גם כל כוונה לבדוק חלופות כאמור בעתיד.
4. המשיבות נתלות בשינוי מינורי שהוכנס בתכנית, ואשר עשוי לאפשר הקמת ישוב חדש מדרום לשגב שלום במקום הקמת שכונה חדשה של שגב שלום, ומבקשות למצוא בו מזור לבעיות שבתכנית. אך כפי שיפורט להלן, תיקון זה לא שינה את מהות התכנית, ולא יאפשר להקים במסגרתה יישוב בעל אופי כפרי- חקלאי לתושבי ואדי אל-נעם.
5. התגובה משקפת את דרך הפעולה הפסולה של רשויות המדינה בנוגע לסוגיית ואדי אל-נעם מזה שנים רבות. העותרים ביקשו מהמשיבות לדון בחלופות מוסכמות להעתקת הכפר, אך המדינה כלל לא התייחסה בתגובתה לדרישה זו. התמשכות נוספת של ההליכים בנושא תפגע שוב בתושבים, המשוועים לפתרון תכנוני שיהלום את אורח חייהם הכפרי. התושבים והעותרים מיצו את כל האפשרויות העומדות בפניהם מול מוסדות התכנון ומול הרשויות השונות, בניסיונות הידברות שהובילו לתוצאה זהה, פעם אחר פעם. המדינה, לעומת זאת, מנסה להאריך את התהליכים כדי לקבע את המצב הקיים מבלי לאפשר דיון בטענה המהותית לעניין חוסר האפשרות להקים ישוב כפרי- חקלאי במסגרת התכנית נשוא העתירה.
6. האזכור של הודעות העדכון במסגרת הדיון בבג"ץ 4627/09, בנוגע להעתקת בתי הספר אלעזמה א, ב, ו-ג, איננו קשור לעתירה זו, אלא לעתירה אחרת, שתלויה ועומדת בפני בית המשפט הנכבד. העדכונים בדבר החלופות השונות להקמת בתי ספר מדרום לשגב שלום אינם יכולים לשנות את המצב התכנוני ואת התכנית נשוא העתירה, ומן הסתם אינם יכולים לאפשר הקמה של ישוב חקלאי-כפרי במסגרת התכנית.

מיצוי הליכי התכנון

7. בתגובה נטען כי העתירה מוקדמת, שכן הליכי התכנון בעניין העתירה לא מוצו (פסקאות 3, 26-21). לטענת המשיבות, טענות העותרים אמורות להתברר על ידי הוועדה המחוזית, במסגרת הליכי תכנון בתכנית המקומית.
8. המשיבות נתלות לצורך כך בשינויים שהוכנסו לתכנית לאחר הגשת העתירה, שלפיהם התכנית אינה מתייחסת רק להרחבת שגב שלום אלא לאפשרות יישובה של האוכלוסייה הבדואית בשטח המסומן בייעוד "אזור נוף כפרי חקלאי משולב", וזאת תוך שימת דגש על כך, שהתכנית מאפשרת גם פתרון תכנוני שלא ברצף ליישוב שגב שלום (פסקה 18 לתגובה). לפי המשיבות, מיקומו של היישוב ראוי שייבחן במסגרת התכנית המקומית, ולכן לשיטתן טרם מוצו הליכי התכנון.
9. עוד צוין בתגובה, כי לפי הוראות תמ"א 35 כלל לא ניתן כעת להרחיב את היישוב שגב שלום אל השטח המסומן בייעוד "אזור נוף כפרי חקלאי משולב" ולכן תידרש לכאורה הקמה של ישוב חדש. עם זאת, כפי שצוין בתגובה עצמה (פסקה 18), במסגרת ההמלצות לעדכון תמ"א 35, אשר עודן נדונות, נכללה המלצה לאפשר בעתיד הרחבה כאמור. לפיכך, אם תאומצנה המלצות אלה, הרי שאפשר יהיה להרחיב את שגב שלום כך שתכלול גם את השטח המסומן בייעוד "אזור נוף כפרי חקלאי משולב".
10. העותרים יטענו, כי בניגוד לכל הנטען בתגובה, הליכי התכנון הסתיימו ומוצו בכל הנוגע לטענות העותרים ביחס לתכנית נשוא העתירה. העותרים ישובו וידגישו, כי העתירה הנדונה הוגשה כנגד דחיית התנגדותם לתוכנית תמ"מ/2/23/14/4 וכנגד אישורה של התכנית על ידי ועדת המשנה לנושאים תכנוניים עקרוניים בתאריך 26.11.13. העתירה מופנית נגד הוראות התוכנית המחוזית שאושרה, אשר אינן צפויות להשתנות במסגרת התוכנית המקומית.
11. בהתאם לחוק התכנון והבניה התשכ"ה-1965 ולעקרונות ההיררכיים של מערכת התכנון והתכניות, תכנית מתאר מקומית הינה נגזרת של תכנית מתאר מחוזית ובאה לפרט אותה בהתאם להוראות הקבועות בתכנית המחוזית. התכנית נשוא העתירה קבעה את המיקום ואת סוג הפתרון ההתיישבותי לתושבי ואדי אל נעם, שאליהם כאמור התושבים מתנגדים. התכנית המקומית מיישמת למעשה את ההוראות הקבועות בתכנית המחוזית החלקית (תמ"מ/2/23/14/4) נשוא העתירה, וכן את הוראות התכנית הראשית (תמ"מ/2/23/14/4, סעיף 5.1.4 "תכנון יישוב חדש או הרחבת יישוב קיים (בייעוד הקרקע "נוף כפרי חקלאי משולב").
12. התיקון שהוכנס בתכנית בעקבות הדיון הנוסף שהתקיים ביום 20.5.2014 לא משנה מהותית את האפשרויות העומדות בפני התושבים, שכן מדובר עדיין בתכנית זהה בעקרונותיה ובמיקום הגיאוגרפי שהיא מציעה עבור תושבי ואדי אל נעם. המיקום עדיין תחום באותם גבולות שנקבעו בתוכנית המחוזית והוא עדיין נתון לאותן הגבלות בכל הנוגע להתרחבות האפשרית של היישוב לכיוון דרום. יתרה מזו, במידה והתיקון יאפשר הקמה של ישוב חדש באותו אזור, דבר שלטענת העותרים איננו ריאלי, כי אז גבולותיו של היישוב יהיו מצומצמים, שכן לצורך תכנון יישוב חדש יש להותיר "רצועת הפרדה" בין שגב שלום לישוב החדש, דבר שיותיר שטח מצומצם עוד יותר לפיתוח.

13. בין אם יוקם ישוב חדש, שלא ברצף לשגב שלום, ובין אם שגב שלום תורחב והפתרון ההתיישבותי יהיה בצמוד לשגב שלום, תנאי התכנית מחייבים, כי הפתרון המוצע לא יהיה במסגרת ישוב בעל אופי כפרי-חקלאי, כפי שמבקשים העותרים.

14. התיקון שהוכנס בתכנית לא כלל בחינה של חלופות אחרות להקמת יישוב כפרי-חקלאי מחוץ לאזור התכנית, וגם הליכי תכנון עתידיים לא יכללו בחינה של חלופות אחרות. יוצא אפוא, שגם אם ניתן היה מבחינה תיאורטית להקים ישוב כפרי-חקלאי, הרי שמבחינה מעשית הדבר בלתי אפשרי.

15. בהקשר זה יודגש, כי בדיון שהתקיים בסוף חודש יולי 2014 בוועדה המחוזית לתכנון ולבנייה בתכנית המקומית לא נבחנו חלופות אמיתיות אחרות למיקום מלבד האזור הדרומי של שגב שלום שנקבע בתוכנית המחוזית נשוא העתירה. היחלופות שהוצגו לכאורה בדיון נדונו בעבר בפני גורמי תכנון ואחרים (רשות הבדואים ומוסדות התכנון) ורובן ככולן נדחו על הסף. פירוט החלופות בסעיפים 29-76 לעתירה.

16. לא בכדי דרשה הוולנת"ע בדיון השני בהתנגדויות מהוועדה המחוזית לדון בחלופות למיקום היישוב (סעיף 2 להחלטת הוולנת"ע מיום 20.5.14), מעבר לאזור דרום שגב שלום הקבוע בתכנית המחוזית. למעשה, הוועדה המחוזית לא פעלה בהתאם להחלטת הוולנת"ע ולא בחנה חלופות תכנון אמיתיות מחוץ לאזור התכנית המחוזית, השונות מאלה שהיא הציגה בדיון הראשון מיום 26.11.13.

צילום פרוטוקול ישיבת הוולנת"ע מיום 20.5.14 והחלטה מצורף ומסומן 1/ע

חוסר היתכנות להקמת ישוב כפרי- חקלאי באזור התכנית

17. המשיבות טוענות, כי בתכנון המתארי המקומי והמפורט ניתן יהיה לכאורה להיענות לדרישות התושבים ליישוב עצמאי, ומכאן, שאין טעם לפסול את התכנית נשוא העתירה בשלב זה.

18. טענה זו היא לכאורה שובת לב, אך היא מסתמכת על תשתית עובדתית שגויה וחלקית. בפועל, התכנית לא תאפשר בשום אופן הקמת ישוב כפרי-חקלאי כדרישת התושבים.

19. חלקו הארי של שטח התכנית מצוי בתוך גבול חמשת הקילומטרים מרמת חובב (גם לאחר התיקון המינורי בדבר קביעת המרחק מצומת הכניסה לנאות חובב), שהוגדר כשטח מסוכן למגורים ולקיומם של מוסדות ציבור. אילוץ זה מותיר שטח מצומצם למגורים, שמידת היתכנותו לתכנון ישוב כפרי-חקלאי לא נבדקה לעומק. מכאן שקיים חוסר היתכנות להקמת ישוב כפרי-חקלאי בשטח היישוב.

20. מניתוח מקצועי של התכנית שערכה עמותת "במקום" עולה, כי באזור הדרומי לשגב שלום נותרת חטיבת קרקע בהיקף של כ- 3,000 דונם שזה למעשה האזור המיועד ליישוב בתכנית. אשר כ- 20% ממנה לא ניתנת לפיתוח בשל תנאים סביבתיים, טופוגרפיה תלולה, נחלים וואדיות. יוותר אפוא באזור הדרומי של התכנית שטח של כ- 2,400 דונם לפיתוח, שמתוכו שטח מגורים של כ- 1,200 דונם בלבד, וזאת לאחר הפחתה של כ- 50% מהשטח עבור שטחי ציבור (מבני ציבור, דרכים וכד'). המשמעות היא, כי ייוותרו כ- 1,200 דונם למגורים,

שמיועדים לאוכלוסייה שגודלה כיום הוא כ- 10,000 תושבים וכ- 20,000 בעוד כ- 10-15 שנה. כלומר, בשטחי המגורים תהיה צפיפות המגורים רבה, כ- 8.5 נפש לדונם (10,000 תושבים על פני 1,200 דונם), וזאת בלי לקחת בחשבון את הגידול הטבעי, ואת חוסר האפשרות להרחיב את גבולות הישוב בעתיד נוכח מגבלות הבניה החמורות הנובעות מהקרבה לאזור התעשייה הצבאית רמת בקע. זוהי רמת צפיפות המאפיינת ישוב עירוני, והיא תעלה בצורה ניכרת בתוך מספר שנים עם הגידול באוכלוסייה.

ראה מפה המציגה את השטח המיועד לפיתוח בדרום שגב שלום המסומנת ע/2

21. לשם השוואה, במחקר שנערך על ידי חוקרת מטעם הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה לפני מספר שנים, נמצא, כי הצפיפות הממוצעת לפי שטח בנוי למגורים ביישוב כפרי הינה 4,773 נפשות לקמ"ר, וביישוב עירוני הממוצע הינו 8,512 נפשות לקמ"ר¹. בענייננו, מדובר ברבבה של תושבים שיצטופפו בשטח גדול אך במעט מ- 1 קמ"ר. זוהי צפיפות המאפיינת ישוב עירוני. העובדה שמחוץ לשטח המבונה ייוותרו שטחים מדבריים פתוחים, שהם חלק מהתכנית, ושניתן יהיה לעסוק שם ברעיית צאן, אינה משנה את העובדה, שהתושבים יידרשו להצטופף בבנייה עירונית רוויה וצפופה, בניגוד לאורח החיים הכפרי הקיים של הקהילה. ר' מפה מס' 6 בעתירה. שבה נראה השטח שנתר לפיתוח.

22. מכאן שניתן לכתוב שהתכנון המקומי מאפשר הקמת ישוב כפרי, שכן "הנייר סופג הכל", אך העובדות הן שקובעות, והעובדות מצביעות על כך שאין כל היתכנות להקמת ישוב כפרי-חקלאי בשטח התכנית. הישוב שיוקם יהיה ישוב עירוני צפוף, ולמעשה שכונה של שגב שלום, שתהפך עד מהרה להיות חלק בלתי נפרד מהעיירה שגב שלום הסמוכה.

23. כפי שצוין בעתירה, נציגת הרשות להסדרת ההתיישבות הבדואים הודתה בשתי פעמים נפרדות, בדיון הפנימי, כי מה שיוקם הוא ישוב עירוני. בדיון במועצה הארצית בתאריך 26.11.13 הודתה נציגת הרשות להסדרת ההתיישבות הבדואית, גב' רותם דשא, כי בהיקף האוכלוסייה "אין מה לעשות זה ישוב עירוני". גב' דשא סברה, כי ניתן לתת מענה לרצון בחקלאות גם במסגרת שגב שלום אבל חזרה והדגישה, כי "מענה יש אבל דגם התיישבות בהיקף כזה אין מה לעשות הוא עירוני" (פסקה 83 לעתירה, הציטוט מתוך עמ' 59 לתמליל הדיון במועצה הארצית, ע/39 לעתירה). גם בדיון בוולנת"ע מיום 26.11.2013 חזרה גב' דשא על דברים אלה וציינה כי מדובר בישוב עירוני אורבני (פסקה 95 לעתירה, עמ' 128 לתמליל הדיון בוולנת"ע – ע/41 לעתירה).

24. הטענה שאפשר שהתכנון המקומי יוביל להקמת ישוב נפרד משגב שלום, וזאת להבדיל משכונה של שגב שלום, אין בה ממש. שכן גם מבחינה מוניציפאלית הוא יוגדר כישוב עצמאי, יהיה זה ישוב עירוני כאמור, כאשר ההתפתחות היחידה שלו תוכל להיות לכיוון שגב שלום, וזאת לאור המגבלות המוטלות מרמת חובב ומרמת בקע, עד כדי היצמדות פיזית

¹ איילת כהן-קסטרו, מיהו עירוני? (הוצאת הלמ"ס, יולי 2007),

<http://www1.cbs.gov.il/www/publications/pw28.pdf>

שתוביל להתמזגות של המרחב שבין שני המוקדים. כך או כך, כל ההחלטות והתכניות משמעותן ו/או מובילות בסופו של יום להרחבת שגב שלום ולא לישוב כפרי-חקלאי עצמאי.

חוסר תום לב

25. הדברים האמורים בתגובה הם לא יותר מאשר זריית חול בעיניים והמשך של התנהלות פסולה וחסרת תום לב מצד הרשויות. הליכי התכנון וההידברות בין התושבים לרשויות מוצו גם מבחינת המשא-ומתן על מציאת פתרון התיישבות מוסכם. פעם אחר פעם סירבה המדינה לשאת ולתת בתום-לב, בלב פתוח ובנפש חפצה. הפתרון היחיד המוצע על ידה ומקודם בהליכי התכנון הוא פתרון של יישוב עירוני לתושבי ואדי אל-נעם באזור שמדרום לשגב שלום. גם מטרת התכנית נשוא העתירה היא לכפות פתרון שכזה על התושבים ויש לבטלה כדי להחזיר את הצדדים למשא ומתן למציאת פתרון מוסכם. (כמפורט בהרחבה בסעיפים 136-146 לעתירה).

26. המדינה אכן ניהלה משא ומתן עם התושבים, אך בניגוד לחובתו של כל צד למשא ומתן, ועל אחת כמה וכמה כאשר אותו צד הוא המדינה, משא ומתן זה לא נוהל בתום לב וכמצופה לאור חובת ההגינות שמוטלת על הרשות השלטונית ביחסיה עם האזרחים, והכל כמפורט בחלק העובדתי בעתירה (פסקאות 29-76, 113-118).

27. ייתכן ובמשא ומתן חשה המדינה, כי קיים קושי להגיע להסדר עם התושבים, ודבר זה אך טבעי נוכח החשדנות הרבה שקיימת בין הצדדים, אך בסופו של דבר כמעט שלושה עשורים של משא ומתן הסתיימו בלי שהמדינה נסוגה מכוונתה המקורית לכפות על תושבי ואדי אל-נעם עיור כפוי בשגב שלום, וזאת בעוד שהתושבים הביעו נכונות להעתיק שוב את מקומם מהכפר שנוצר במקום הנוכחי לאחר שהועברו לשם בהוראת הרשויות בשנת 1953. אין שוויון בין הצדדים, והמדינה מנהלת משא ומתן זה מעמדת כוח מובהקת לעומת התושבים. למרות זאת, מציגה המדינה עמדה נוקשה ולא מתפשרת, אף שהיא זו שיצרה את המצב המורכב. המדינה היא זו שאילצה את התושבים לקבוע את מושבם במיקומו הנוכחי, אך מעולם לא הסדירה את התיישבות במקום, ויצרה במו ידה כפר, שבו אין תנאי קיום בסיסיים המחויבים במדינה מתוקנת. המדינה היא זו שהקימה ביוזעין את מפעלי רמת חובב ליד בתיהם של התושבים, תוך חשיפתם לסיכונים בריאותיים חמורים, ולסיכונים נוספים, לרבות סכנת חיים, במקרה של אירוע חומ"ס.

28. אף שהמדינה היא שיצרה את המצוקה, הרי שהיא מנצלת אותה כדי להפעיל על התושבים לחץ להיענות לרצונה להעביר את הקהילה הכפרית ליישוב עירוני סמוך לשגב שלום. ניתן לצפות, כי במצב כזה המדינה תצא מגדרה כדי להגיע לפתרון מוסכם עם התושבים, ולאפשר את העתקת הכפר בלי לפגום באופיו, בתרבות הייחודית של תושביו ותוך היענות ברוחב לב לרצונם לשמור על אורח החיים הכפרי. בעבר, כשפינתה המדינה קהילות משטחים שונים (כמו רצועת עזה), היא פעלה לאפשר לקהילות לשמור על אופי התיישבות על מנת להקל על המעבר הכפוי. ואולם, בעניינם של תושבי ואדי אל-נעם, המדינה גוררת רגליים, עושה כל שביכולתה כדי לייאש את התושבים, מציגה אותם כפולשים, עבריינים ומפירי חוק, מתעתעת בהם עם "משא ומתן" שסיומו ידוע מראש, שאינו אלא מראית עין.

29. מכל האמור לעיל, יש בסיס ברור להניח, כי אין מדובר בהתנהלות שהיא לרווחת האוכלוסייה אלא התנהלות שמיועדת בעיקר לאינטרס הצר של המדינה לרכז את האזרחים הבדואים ביישובים עירוניים, ואינה נעשית בתום לב, ומידת ישימותה אפסית. התנהלות כזו אינה עומדת בחובת ההגינות של הרשות השלטונית.

30. לא נותרה אלא תקווה שבית המשפט הנכבד ימצא את הדרך הראויה לשנות התנהלות זו, להורות למדינה לנהל משא ומתן בתום לב, או למצוא דרך לגשר במחלוקת בין הצדדים. תושבי ואדי אל-נעם הביעו נכונות לעבור לכל מקום בנגב, ובלבד שהחלופה תשמור על אורח חייהם הכפרי-חקלאי ועל תרבותם הייחודית. עמדה זו לא נשקלה על ידי מוסדות התכנון, והחלופה היחידה המוצעת, במסגרת התכנית נשוא העתירה, אינה עונה על הדרישה הבסיסית לשמור על האופי הכפרי. בשל כך ראוי לבטל את התכנית ולמצוא פתרון מוסכם לסוגיה, כפי שהתבקש בעתירה.

31. ראוי לציין כי באותה עת שהמדינה ורשויות התכנון מונעות מתושבי ואדי אל-נעם מגורים ביישוב כפרי, מקודמות תוכניות להקמת יישובים בעלי אופי מגוון לאוכלוסייה יהודית. בימים אלו מקודמים במערכת התכנון לפחות 15 יישובים כפריים וקהילתיים חדשים ברחבי הנגב, בתמיכה ובעידוד של הממשלה, של מועצות אזוריות ושל החטיבה להתיישבות של ההסתדרות הציונית. יישובים אלו מיועדים לקבוצות שיש להן פתרונות מגורים גם ביישובים קיימים, אך הן דורשות הקמת יישובים חדשים, שיאפשרו להן שליטה באופי היישוב ובאוכלוסייה שלו, בשל רצונן ליצור יישוב המעוצב בדמותן וברוחן. ניתן להניח, כי גם העובדה שהרחבת יישוב קיים אינה מאפשרת מיון השכנים בוועדת קבלה (המותרת רק עד 400 משפחות) מהווה תמריץ להקמת יישוב חדש קטן והומוגני, על פני התיישבות ביישוב קיים.

32. ואף שזו המוטיבציה להתיישבות החדשה, ולא מחסור באפשרויות דיור ביישובים קיימים, משתפת הממשלה פעולה בחדווה, ומסייעת לאותם גרעינים באיתור נקודות התיישבות, ובקידום תכנון ליישובים הללו, הכול בכספי הציבור. ההתיישבות החדשה הפכה להיות הכלל ולא החריג. לפחות ככל שזה נוגע לאוכלוסייה היהודית.

לסיים

33. ההליכים התכנוניים בנוגע לסעדים המבוקשים בעתירה מוצו במלואם. התכנית הקיימת, גם לאחר התיקונים הקלים שהוכנסו בה, אינה תואמת לאורח החיים ולאופי הכפרי-חקלאי של תושבי ואדי אל-נעם ולא תאפשר הקמתו של יישוב בעל אופי כזה מדרום לשגב שלום. גופי התכנון שעסקו בתכנית, לרבות הוועדה המחוזית, והרשות להסדרת התיישבות הבדואים לא שקלו ואינם מתכוונים לשקול חלופות אחרות ליישובם של תושבי ואדי אל-נעם. הם לא התייחסו כראוי לבעייתיות שבתכנית נשוא-העתירה, שלא תאפשר כאמור מציאת פתרון הולם, וזאת למרות שהוולנת"ע דרשה בהחלטה לבחון חלופות למיקום היישוב. המדינה ניהלה עד עתה משא ומתן שלא בתום-לב עם התושבים בנוגע למציאת פתרונות חלופיים שיאפשרו את המשך חייהם ביישוב בעל אופי כפרי-חקלאי.

34. העובדות מצביעות, אם כן, על שתי מערכות תכנון שונות בתכלית, המתקיימות באותו מרחב – אחת ליהודים, שבה ננקטת מדיניות של פיזור אוכלוסייה ועדיפות להקמת יישובים כפריים/קהילתיים חדשים אף בהעדר כל צורך תכנוני או כדאיות כלכלית; ואחת לבדואים, שבה ננקטת מדיניות שמונעת הכרה בישובים כפריים קיימים והסדרתם, ונותנת העדפה לריכוז, לפינוי ולהעברה כפויה של תושבים לישובים עירוניים. זאת, כאשר לא קיים שוני רלוואנטי בין האוכלוסיות, המצדיק קיומן של שתי מערכות תכנון כאמור. נהפוך הוא, במציאות המתוארת לעיל, מוטלת על המדינה דווקא חובה להעדיף את האינטרסים של התושבים הבדואים המתגוררים באזור בהסדרת התיישבותם הכפרית.
35. לנוכח התשתית העובדתית הרחבה, המצביעה על שיטתיות בהעדפת האינטרסים של קבוצות מקרב האוכלוסייה היהודית על פני האוכלוסייה הבדואית, קשה להשתחרר מהרושם, בלשון המעטה, כי בבסיס המדיניות קיימת הפליה מכוונת על רקע לאום, וכי היא מקודמת מתוך שיקולים זרים, שאינם תכנוניים, ואשר בבסיסם הרצון לצמצם את מרחב המחיה של האוכלוסייה הבדואית בנגב, ולהימנע מהקצאת קרקעות מדינה באופן שוויוני, כפי שפורט בהרחבה בעתירה.
36. העותרים משוועים להגיע לפתרון מוסכם עם המדינה. תושבי ואדי אל-נעם מוכנים לעבור לכל מקום בנגב כל עוד יוכלו לשמור על אורח חייהם. המדינה נקטה עד כה בסחבת וכדי לקדם פתרון הולם לבעיה אין מנוס מהתערבותו של בית המשפט הנכבד.
37. אשר על כן, בית המשפט הנכבד מתבקש להוציא צו על-תנאי כמבוקש בעתירה.

היום 31 באוגוסט 2014

ראויה אבורביעה, עו"ד

ב"כ העותרים